

Nr 143

Utlåtande i anledning av väckt motion om anlåtande av de statliga myndigheternas egen personal för utförande av kronans talan.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Rimås* väckt motion (II: 67) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte utfärda anvisningar till de statliga myndigheterna att i största möjliga utsträckning anlita egen juridiskt utbildad personal för förande av kronans talan.

Till stöd för ifrågavarande förslag anför motionären följande.

I en vid 1958 års riksdag väckt och av riksdagen bifallen motion (II: 25, B II: 147) om översyn rörande formerna för utrikesdepartementets förvaltning av anförtrodda medel åberopas bl. a. tre avslutade civila rättegångar, varav två mot departementet självt och en mot en av dess tjänstemän. Vid rättegångarna har det framstått som anmärkningsvärt, att utrikesdepartementet för förande av sin talan anlitat privatpraktiserande advokat, till vilken utbetalats mycket betydande arvoden, vilka ej stått i rimlig proportion till de belopp, varom tvist varit rådande. Av 1958 års statskalender framgår, att utrikesdepartementet bland sin personal i Stockholm har ej mindre än ett 70-tal juris kandidater och ett par juris doktorer. Med hänsyn till att departementet inom sig äger tillgång till kvalificerad personal synes det vara möjligt att undvika anlåtande av utomstående. Departementets hittillsvarande praxis har nämligen medfört ej obetydliga kostnader för det allmänna, varför föreskrifter synes vara påkallade, varigenom utrikesdepartementet och andra statliga myndigheter ålägges att i största möjliga utsträckning anlita sin juridiskt utbildade personal för förande av kronans talan. I en del statliga verk förfar man redan på detta sätt, vilket visat sig vara en tillfredsställande ordning. Den utredning, som kan vara erforderlig till ledning för utarbetande av föreskrifter med här angivet innehåll, synes lämpligen kunna ske genom statens sakrevision.

Över förevarande motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statens sakrevision* avgivit utlåtande av den lydelse, *bilaga* vid detta utlåtande utvisar.

Utskottet. Den väckta motionen syftar till att skapa garantier för att de statliga organen såvitt möjligt bör anlita den egna juridiskt skolade personalen för utförande av kronans talan. Den genom statens sakrevisions försorg verkställda utredningen ger emellertid vid handen, att flertalet myndighe-

ter över huvud taget inte plägar anlita advokathjälp. I de fall så likväl sker, motiveras detta i regel av kravet på specialinsikter inom något visst rättsområde eller av att i rättstvister av mera komplicerad natur, där ofta betydande ekonomiska värden står på spel, motparten kan förväntas bli företrädd genom advokat med omfattande processuell erfarenhet och rutin. För dylika fall är det, såsom sakrevisionen påpekat, inte tillfyllest att den tjänsteman som företräder kronan har juridisk utbildning eller att hans tjänst i större eller mindre utsträckning avser ärenden av administrativt-rättslig natur. Med det nu sagda vill utskottet självfallet inte undanskymma det i och för sig önskvärda i att alla praktiskt möjliga åtgärder vidtas i syfte att hålla nere kronans rättegångskostnader. Sakrevisionen har för sin del pekat på en utväg härvidlag, nämligen att myndigheterna får befogenhet att reglera mot staten riktade utomobligatoriska ersättningsanspråk, i vilket ämne sakrevisionen år 1953 framlagt förslag till Kungl. Maj:t. Ett genomförande av detta förslag torde vara ägnat att främja motionens allmänna syfte.

Sammanfattningsvis vill utskottet uttala, att några särskilda åtgärder i den riktning motionären åsyftar inte synes vara av behovet påkallade.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 67 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 november 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 141.

Bilaga

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 12 februari 1959 har Kungl. Maj:t anbefallt statens sakrevision att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion (II: 67) om anlåtande av de statliga myndigheternas egen personal för utförande av kronans talan. I anledning härav får sakrevisionen anföra följande.

För att få en uppfattning om den utsträckning, i vilken statliga myndigheter anlita advokat, har sakrevisionen under hand tagit kontakt med ett antal myndigheter. Dessa ha därvid tillfrågats, huruvida de under senare år anlitat advokat och, där så varit fallet, i vilken omfattning detta skett och vilka skälen härför varit. Ifrågavarande myndigheter äro: justitiekanslersämbetet, fängvårdsstyrelsen, försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet, statskontoret, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, jordbruksnämnden, kommerskollegiet, sjöfartsstyrelsen, försäkringsinspektionen, överståthållarämbetet, länsbostadsnämnden i Uppsala län, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Uppsala län samt lantbruksnämnden i Stockholms län.

Av de lämnade uppgifterna framgår, att flertalet av myndigheterna i fråga icke anlitat advokat eller ock gjort det endast i undantagsfall, då fråga varit om mindre betydelsefulla mål å avlägsen ort och resekostnaderna för myndighetens egen personal beräknats överstiga advokatkostnaderna.

De myndigheter, som uppgivit sig anlita advokat i andra fall än nu nämnts, äro: justitiekanslersämbetet, medicinalstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, domänstyrelsen, kommerskollegiet, lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelsen och lantbruksnämnden i Stockholms län.

Först må framhållas, att i instruktionen för justitiekanslersämbetet den 30 december 1947 (nr 1014) stadgas, att justitiekanslern åligger att under Kungl. Maj:t bevaka kronans rätt (§ 1). I mål, som röra kronans rätt, skall justitiekanslern, där det ej ankommer på annan myndighet, föra eller låta föra Kungl. Maj:ts talan samt på sätt därom är stadgat besluta om fullföljande av talan. Har annan myndighet att bevaka kronans rätt, skall justitiekanslern öva uppsikt å myndighetens verksamhet i sådant hänseende (§ 2). Vidare märkes kungörelse den 16 maj 1827 (under RB 11: 5), av vilken torde framgå att länsstyrelserna och överståthållarämbetet icke äga att själva besluta, huruvida talan i mål, som röra kronans rätt och i vilka kronan förlorat i underrätten, skola fullföljas eller nedläggas, utan befogenheten härutinnan tillkommer justitiekanslern.

I förevarande sammanhang må vidare erinras om att jämlikt RB 33: 19 delgivning av stämning med kronan skall ske genom att handlingen överlämnas till KB i det län, där domstolen är, eller ock, om kronans talan i

målet skall bevakas av annan myndighet, till denna. Enligt 7 § länsstyrelseinstruktionen den 30 maj 1958 (nr 303) har länsstyrelsen att i mål, där kronans rätt skall bevakas av länsstyrelsen, därtill förordna ombud med befogenhet, som i varje särskilt fall erfordras. Motsvarande bestämmelser gälla för överståthållarämbetet enligt instruktionen för ämbetet den 5 december 1947 (nr 926).

Sakrevisionen har icke gjort någon fullständig undersökning angående de regler, som få anses gälla i fråga om vilken myndighet, som i olika fall har att företråda kronan i rättegång. De uppgifter, revisionen erhållit från olika myndigheter, tyda närmast på att någon fast och entydig praxis knappast finnes inom detta område. Åtskilliga ämbetsverk och andra myndigheter ha enligt bestämmelser i sina respektive instruktioner att inför domstol föra kronans talan, givetvis då endast för de fall att tvisten rör vederbörande myndighets förvaltningsområde. I nu ifrågavarande myndigheters personalorganisation ingår ofta särskild personal (advokatfiskaler, ombudsmän m. m.) med uppgift att handlägga rättsliga frågor och fungera som myndighetens rättegångsombud. Understundom finnas större organisationsenheter för rättsliga uppgifter. Exempel härpå utgöra försvarets civilförvaltnings juridiska byrå och järnvägsstyrelsens rättsavdelning. Det förtjänar måhända framhållas i detta sammanhang, att kammarkollegiet enligt sin instruktion (SFS 651/57) har till uppgift bl. a. att, enligt vad därom är särskilt stadgat, föra talan för bevakande av det allmännas rätt och intressen i vattenmål och bevaka nämnda intressen vid förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen.

Om en tvist vid domstol rör ett ämne, vilket faller under någon av de i föregående stycke nämnda myndigheternas kompetensområde, har denna myndighet att i alla instanser företråda kronan i målet.

En i vissa avseenden mera djupgående undersökning rörande de statliga myndigheternas rättsliga ställning vid mellanhavanden såväl inbördes som med icke statliga rättssubjekt finnes intagen i Förvaltningsrättslig tidskrift årgång 1954, s. 299 ff. »Staten, kronan och myndigheterna, några anteckningar», av advokaten Stig Jägerskiöld.

Rörande vad som uppgivits från de myndigheter, med vilka sakrevisionen tagit kontakt i detta ärende, må följande återgivas.

Från justitiekanslersämbetet har inhämtats, att ämbetet nästan undantagslöst utför kronans talan blott i högre instans. I besvärsmål anlitas härvid ämbetets egen personal, men i övriga mål vanligen advokat. Med övriga mål avsågos sådana mål, där kronans rätt bevakats av överståthållarämbetet eller länsstyrelse i underinstansen med anlitan av advokat. Justitiekanslersämbetet hade med hänsyn till sin arbetsbörda ofta svårigheter att med egen personal föra talan i dessa mål. Det vore för övrigt ofta mindre lyckligt, att en advokat, som i underinstans utfört kronans talan, i överinstans ersattes av en av ämbetets tjänstemän, som icke vore insatt i målet. Antalet mål, där ämbetet anlitate advokat, varierade starkt år från år och torde i allmänhet ej uppgå till tio per år. Ämbetets uppfattning i de här aktuella frågorna framginge av justitiekanslerns skrivelse den 27 april 1955 till samtliga länsstyrelser angående bevakandet av kronans rätt i kronomål m. m.

Av skrivelsen må här intagas följande.

»Självfallet bör kronan, då fråga uppkommer om rättegång, vare sig kronan skulle vara kårande eller svarande, på samma sätt som en enskild omdömesgill person med omsorg och noggrannhet överväga, huruvida kronan bör inlåta sig på rättegång eller om möjlighet föreligger för uppgörelse av tvistiga rättsfrågor. I allmänhet torde det vara av stor betydelse, att särskilt noga prövas, om kronan i det föreliggande fallet är bäst betjänt med upp-

görelse eller icke; härvid avser ämbetet dock icke ingående av förlikning, som innebär eftergift av någon ostridig rätt för kronan. I vissa fall kan det vara av intresse att inhämta riksräkenskapsverkets mening, huru bör förfaras; jfr 4 § instruktionen för verket (SF5 1949 nr 49). Vid avgörandet av frågan, om en tvist bör gå till process, spela rättegångskostnaderna en stor, om än icke alltid — ens i ekonomiskt obetydliga mål — avgörande roll. Går en uppkommen tvist till rättegång, är det av synnerlig vikt, att kronan blir på bästa sätt representerad i rättegången. Särskilt om en rättegång gäller större värden och icke kan anses vara av mera enkel beskaffenhet, torde förhållandena ofta göra det önskvärt, att advokat såsom den för uppgiften vanligen bäst skickade anlitas. Gäller tvisten ett rättsområde, där det erfordras speciell sakkunskap, som advokater i allmänhet icke besitta — tvisten rör exempelvis löne- och pensionsförmåner eller rese- och traktementsersättning åt statstjänstemän eller också uppboordsfrågor — kan det vara fördelaktigare, att kronans talan utföres av en statstjänsteman med särskilda insikter på ifrågavarande område eller att en eventuellt anlita advokat biträdes av en sådan fackman. Eljest kan kronan — såsom även varit förhållandet — tillskyndas icke obetydliga kostnader för att ersätta advokat, vilken nödgats använda avsevärd tid för att sätta sig in i de speciella författningar, som äro av betydelse i tvisten.»

Överståthållarämbetet har framhållit, att ämbetet i enlighet med de av justitiekanslern i förenämnda skrivelse uppdragna riktlinjerna i regel anlitar advokat vid utförande av kronans talan i mål, som röra verkliga rätts tvister. Genom ämbetet delgivna stämningar hade under åren 1956—1958 talan mot Kungl. Maj:t och kronan anhängiggjorts i fyra sådana fall. Samtliga mål rörde myndigheter, vilka icke ägde att själva företräda kronan inför rätta.

Inom länsstyrelsen i Stockholms län har uppgivits, att länsstyrelsen följer enahanda principer som överståthållarämbetet.

Länsstyrelserna i Södermanlands och Uppsala län ha meddelat, att där icke förekommit mål av sådan art, att advokat behövt anlitas för talans utförande.

Av övriga myndigheter, som enligt vad ovan nämnts anlitat advokat, har medicinalstyrelsen framhållit, att styrelsen utför kronans talan med egen personal utom i trafikmål. Styrelsen saknade personal med erforderlig sakkunskap på området.

Vattenfallsstyrelsen har hittills icke anlitat advokat vid utförandet av kronans talan. Däremot hade det förekommit, att styrelsen konsulterat advokat i frågor rörande sjö rätt och patent rätt, då styrelsen icke hade tillgång till sakkunnig personal inom dessa specialområden. Styrelsen vore emellertid inställd på att i framtiden anlita advokat i större utsträckning än som skett, enär styrelsen hade svårigheter att erhålla kvalificerad juridisk personal.

Luftfartsstyrelsen har understrukt, att styrelsen i princip alltid utför kronans talan med egen personal. I samband med utbyggnaden av flygfältet vid Arlanda hade emellertid styrelsen sett sig nödsakad uppdraga åt advokat att förhandla med sakägarna angående överlåtelse av äganderätt till marken. Uppgiften vore nämligen av brådskande natur och styrelsens egen personal vore fullt sysselsatt med andra uppgifter. Fallet finge emellertid betraktas som en engångsföreteelse.

Även domänstyrelsen brukar utföra kronans talan med egen personal. I ett speciellt fall hade emellertid advokat anlåtats, vilket hade skett efter samråd med handelsdepartementet, kommerskollegiet och Luossavaara-Kiirunavaara AB. Målet, där kronans rätt bevakades av domänstyrelsen och kommerskollegiet, gällde äganderätten till värdefulla mineralfyndigheter.

Då varken domänstyrelsen eller kommerskollegiet hade tillgång till personal, som förenade kännedom om gruvrätt med erforderlig processuell erfarenhet, hade det ansetts lämpligast att engagera advokat vid utförandet av kronans talan.

Lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden ha uppgivit, att de endast vid enstaka tillfällen varit invecklade i tvist, som blivit föremål för domstolsbehandling. Advokat hade anlåtats vid dessa tillfällen, då myndigheterna i fråga icke hade tillgång till personal med processuell erfarenhet.

Lantbruksnämnden i Stockholms län slutligen har uppgivit, att den icke har någon befattningshavare med juridisk examen. Nämnden utnyttjade därför mot mindre årligt arvode en advokat för bedömande av de juridiska frågor, som förekomme inom nämndens verksamhetsområde. På enahanda sätt förhölle det sig med övriga lantbruksnämnder.

Av sakrevisionens — låt vara ofullständiga och summariska — undersökning att döma anlita de statliga myndigheterna advokat endast i mycket begränsad utsträckning. Flera av de myndigheter, som gjort detta, sakna tillgång till personal med processuell erfarenhet över huvud taget. Andra myndigheter ha visserligen haft tillgång till sådan personal, men i de aktuella fallen har fråga varit om specialområden, t. ex. trafikskadeansvar, om vilka myndigheterna i fråga saknat större erfarenhet. I något fall har det gällt att möta en tillfällig ökning av arbetsbelastningen.

Det torde vara befogat att med några ord beröra frågan om bestridandet av *kostnader för anlåtande av särskilt rättegångsombud*. Till en början torde det få anses klart, att dylika kostnader kunna bestridas från de begränsade belopp (anslagsposter) för anlåtande av sakkunniga m. m., som vissa myndigheter ha tillgängliga under sitt avlöningsanslag. I justitiekanslersämhetets tidigare berörda och delvis återgivna skrivelse den 27 april 1955 uttalas, att kostnader av ifrågavarande slag synas böra bestridas från det å riksstaten under andra huvudtiteln anvisade förslagsanslaget D 1, Ersättning till domare, vittnen och parter. Enligt de bestämmelser angående användandet av förevarande anslag, vilka finnas intagna i statsliggaren för budgetåret 1958/59, s. 129, under rubriken G. Kostnader för kronans rättegångar, må från anslaget bestridas rättegångskostnader, för vilka kronan är skyldig att svara (i trafikmål jämväl då kronan ej är part). Från vissa myndigheter ha under hand framförts betänkligheter mot den uppfattningen, att här ifrågavarande anslag generellt skulle få tagas i anspråk för bestridande av kostnader för av kronan anlätad advokat. Särskilt för det fall, att kronan förlorar målet och sålunda icke blir tilldömd några rättegångskostnader (varvid ombudsarvodet icke blir prövat av domstolen), har det ansetts tveksamt, om anslaget finge tagas i anspråk. Sakrevisionen, som icke anser sig böra härutinnan uttala någon bestämd mening i detta sammanhang, vill i anslutning till det anförda endast framhålla angelägenheten av att klara och entydiga regler angående bestridandet av kostnader för rättegångsombud meddelas.

Vad angår *själva sakfrågan* i detta ärende må erinras om att i den remitterade motionen uttalas bl. a., att den utredning, som kan vara erforderlig till ledning för utarbetande av föreskrifter med i motionen angivet innehåll, lämpligen synes kunna ske genom statens sakrevision. Vid prövning av denna fråga har sakrevisionen kommit till den uppfattningen, att det torde vara svårt och från vissa synpunkter till och med olämpligt, att alltför hårt binda myndigheterna i fråga om tillvägagångssättet vid tillvaratagandet av kronans rätt vid domstol eller i därmed jämförliga sammanhang. En erinran till myndigheterna i anslutning till motionärens förslag att i

första hand anlita sin juridiskt utbildade personal för utförande av kronans talan torde måhända kunna vara på sin plats, oaktat detta enligt sakens natur torde få anses gälla redan nu. Något förbud mot anlåtande av advokat eller en alltför stark begränsning av möjligheterna i detta avseende kan sakrevisionen däremot för sin del icke förorda. Myndigheterna böra enligt sakrevisionens mening ha ett visst icke alltför snävt utrymme för prövning av frågan under hänsynstagande till sakens vikt, de ekonomiska värden, som stå på spel, krav på specialinsikter inom något visst rättsområde (exempelvis patenträtt, sjö rätt) m. fl. omständigheter. Då tvist rör administrativ-rättsliga frågor av sådant slag, att de direkt ansluta sig till myndighetens ämbetsbefattning, bör tjänsteman hos myndigheten så gott som undantagslöst kunna fungera som ombud. I avlönings- och därmed besläktade tvister, som anhängiggöras vid domstol, bör biträde från fackmyndighet kunna påräknas. I rättstvister av annan natur (leveranstvister, utom-obligatoriska skadestånd m. m.) torde en strikt tillämpning av de principer, vilka motionären förordar, många gånger kunna äventyra långt större värden än vad som motsvarar det inbesparade ombudsarvodet. Det får nämligen icke bortses från att man i sådana mål — i allt fall om de avse mera betydande värden eller äro av principiell räckvidd — har att räkna med att motparten regelmässigt företrädes av advokat med ofta omfattande processuell erfarenhet och processteknisk rutin. För att jämvikt härvidlag skall ernås, är det självfallet icke tillfyllest att den tjänsteman, som företräder kronan, har juridisk utbildning eller att hans tjänst i större eller mindre utsträckning avser ärenden av administrativ-rättslig natur. Sakrevisionen ansluter sig — såsom torde framgå av det förestående — i princip till den uppfattning, som justitiekanslersämbetet uttalat i det tidigare återgivna avsnittet ur skrivelsen den 27 april 1955.

Den allmänna uppfattning, som torde ligga till grund för motionen, nämligen att alla praktiskt möjliga åtgärder böra vidtagas i syfte att nedbringa kronans rättegångskostnader — av vilka motparter tilldömda ersättningar för dylika kostnader uppgå till betydande belopp — delas av sakrevisionen. Det främsta medlet härutinnan torde vara att möjligheterna att utan rättegångsregler mot kronan riktade rättsanspråk underlätas genom organisatoriska och andra åtgärder. Denna strävan får dock givetvis icke drivas så långt att den blir självändamål. Det synes icke uteslutet, att en alltför stark begränsning i myndighets befogenhet att anlita advokat indirekt skulle kunna leda till oförmånliga uppgörelser. Man torde numera kunna urskilja en tydlig tendens hos de statliga myndigheter, som omhänderha ekonomisk förvaltning, att så långt det kan ske utan uppgivande av kronans rätt reglerade rättsanspråk utan rättegång. Som ett exempel på ett särskilt organ med uppgift att verka i denna riktning kan nämnas försvarets skaderegleringsnämnd.

Sakrevisionen har tidigare ägnat ifrågavarande spörsmål uppmärksamhet och får i sådant avseende hänvisa till en inom revisionen gjord utredning angående statliga myndigheters befogenhet att reglera mot statsverket riktade utomobligatoriska ersättningsanspråk, vilken utredning överlämnats med underdånig skrivelse den 9 november 1953.

Utredningen i fråga utmynnade i ett förslag om viss omorganisation av statens skaderegleringsverksamhet. Flertalet affärsdrivande verk borde enligt förslaget fortfarande handha skadereglering för sina respektive områden, men all skaderegleringsverksamhet inom den civila statsförvaltningen i övrigt skulle samlas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Skaderegleringen borde i största möjliga utsträckning utövas i samma former som hos försäk-

ringsbolagen. De skadereglerande ämbetsverken skulle sålunda tillerkännas beslutanderätt utan begränsning till beloppen, och riksdagens befattning med bestämmande av livräntor skulle upphöra. För främjande av enhetlig praxis borde skaderegleringsmyndigheterna åläggas i mera betydelsefulla personskadeärenden höra trafikförsäkringsanstaltens nämnd eller ansvarighetsförsäkringens personskadenämnd. I övrigt borde för att befordra sakkunnig behandling av skaderegleringsärendena vissa anordningar vidtagas beträffande de beslutande organens sammansättning vid handläggning av sådana ärenden. Till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande borde ställas ett särskilt anslag att användas för skador, som uppkomme inom andra verks förvaltningsområden.

Enligt uppgift i det av kommittén angående det allmännas skadeståndsansvar den 15 december 1958 framlagda betänkandet (SOU 1958: 43) vilar behandlingen av detta förslag i finansdepartementet i avbidan på kommitténs betänkande.

Ett genomförande av utredningens förslag skulle vara ägnat att främja motionens syfte. De ökade möjligheter till uppgörelse under hand, som enligt de framlagda förslagen skulle tillkomma de skadereglerande myndigheterna, måste förutsättas bidra till en minskning av rättegångskostnaderna.

Särskilt med hänsyn till de höga rättegångskostnaderna vill revisionen understryka betydelsen av följande i utredningen gjorda uttalanden angående frivillig uppgörelse om utomobligatoriska ersättningsanspråk, vilka enligt revisionens förmenande i tillämpliga avseenden ha generell giltighet.

»Sedan länge har framträtt en tendens att i allt större utsträckning träffa frivillig uppgörelse om utomobligatoriska ersättningsanspråk liksom angående andra civilrättsliga tvistefrågor. Denna utveckling har berört även statsverket. Ur allmän ekonomisk synpunkt kan sägas, att en utveckling, som leder till minskade rättegångskostnader, bör hälsas med tillfredsställelse. Denna utveckling för emellertid också med sig, att anspråken på de statliga myndigheternas förmåga att snabbt och effektivt träffa en slutlig uppgörelse utan rättegång stegras. Det är ett allmänt intresse, som kommit till uttryck bland annat i lagstiftningen om trafikförsäkring, att tredjemans anspråk bli snabbt och korrekt tillgodosedda. Vad särskilt beträffar trafikskadorna framstår det närmast som stötande, att en person som skadats av ett statsverket tillhörigt icke försäkrat fordon skall ha svårare att få ersättning än den, som skadats av ett privatägt eller ett statsverket tillhörigt fordon, för vilket försäkring tecknats hos enskild försäkringsanstalt. Benägenheten att tillgripa rättegång blir självfallet större, ju längre tid som krävs för avslutande av en frivillig överenskommelse om ersättningsbeloppet. En snabb underhandsuppgörelse är ofta betydligt fördelaktigare än ett långdraget förfarande såväl för den skadeståndsskyldige som för den ersättningsberättigade. Erfarenheten visar även, att en ersättningsberättigad ofta, om avgörandet drar ut på tiden, höjer sina anspråk med krav, vilka icke framställts från början.»

För fullständighetens skull bör måhända erinras om att statsmyndighet även har möjlighet att ingå skiljedomsavtal. Klausuler om skiljedom intagas i viss utsträckning i leverans- och entreprenadkontrakt. Även på denna väg ernås en minskning av antalet av de mål vid allmän domstol, i vilka kronan är part. I processer inför skiljemän torde med hänsyn till bl. a. det enklare förfarandet kraven på »advokatkompetens» hos kronans ombud kunna ställas lägre än i processer vid allmän domstol.

Avskrift av utlåtandet har i enlighet med remissbeslutet insänts till chefen för justitiedepartementet.

I detta ärendes avgörande hava deltagit, förutom undertecknad ordförande, ledamöterna Ljungdahl, Sällfors, Cardelius, Lundgren, Birke och Löfqvist.

Särskild föredragande förste revisor Boalt. I övrigt närvarande undertecknad t. f. kanslichef och byråchef von Willebrand.

Stockholm den 16 mars 1959

STATENS SAKREVISION

Wilhelm Björck

B. Wallén